

Mr. drs. C. Homan

US National Security Strategy: 'strategisch geduld'

De wereld doet zich in toenemende mate kennen als een fusie van multilaterale en multipolaire scenario's. Aldus constateert de jaarlijkse studie van Clingendael over de huidige en toekomstige ontwikkelingen in de wereld. Verwonderlijk is dit niet, want Clingendael constateerde de laatste jaren al dat het vigerende multilaterale scenario geleidelijk aan opschuift naar het multipolaire scenario. Kortweg samengevat staat multilateraal gelijk aan samenwerking en multipolair aan rivaliteit. Zo werken de Verenigde Staten en China op economisch gebied samen, maar is er op militair gebied sprake van rivaliteit. De superhegemonie (unipolariteit) van de Verenigde Staten gedurende vele decennia behoort in ieder geval tot het verleden.

China: rivaal en partner van de VS. Foto: US Embassy, Den Haag.

Weinig realistische toon

Het is dan ook niet onverwacht, dat vrijwel onopgemerkt door de Europese media de tweede Amerikaanse National Security Strategy (NSS 2015) van president Obama, een publicatie van het Witte Huis, in februari jl. verscheen. De reden van de geringe aandacht in Europa was waarschijnlijk de weinig realistische toon van het document in een tijd van alom erkende Amerikaans verlies van macht. In tegenstelling immers tot de vele internationaal gepubliceerde analyses van de huidige wanorde in de wereld met onder meer de opkomst van China, het conflict rond de Zuid-Chinese Zee, de brandhaarden in Syrië, Irak, Libië, de Islamitische Staat, Oekraïne, Jemen en het assertieve Rusland, verkondigt NSS 2015 de ambitieuze doelstellingen van Obama, die hij aan het einde van de tweede termijn van zijn ambtsperiode heeft. Maar het document geeft niet aan hoe deze doelstellingen te realiseren. Ook ontbreken prioriteiten in NSS 2015. Over het algemeen werd, zoals bekend, het buitenlands beleid van Obama als zwak beschouwd. Dit geldt bijvoorbeeld voor het niet doorgaan van het beperkte bombardement op Syrië waarmee de president had bedreigd.

Ook het pleidooi voor een kernwapenvrije wereld in Praag in 2009, gevolgd even later door goedkeuring van 10 miljard dollar voor onderhoud en vernieuwing van kernwapens was niet consistent. Maar ook de hopeloze politieke verdeeldheid in het Congres was een belangrijke oorzaak van het omstreden en onduidelijk beleid van Obama.

VS moeten leiden

De juridische basis van NSS 2015 gaat terug tot de Goldwater-Nichols Act uit 1986. Deze eist dat ieder jaar de president een NSS publiceert. Hieraan is echter niet altijd de hand gehouden. Zo is de NSS 2015 na de NSS 2010 de tweede veiligheidsstrategie van Obama. De belangrijkste boodschap die Obama uitdraagt, is de onmiskenbare waarheid dat de Verenigde Staten moeten leiden in de wereld. De NSS 2015 geeft een algemene visie over de wijze waarop de Verenigde Staten hun belangrijkste belangen en waarden moeten behartigen: de veiligheid van de Verenigde Staten, bondgenoten en partners; een sterke economie; respect voor universele waarden, zoals gelijkwaardigheid, mensenrechten en democratie; en een

De VS willen de militaire capaciteit van de Afrikaanse Unie beter gebruiken

op regelgeving gebaseerde internationale orde. Niet geheel verrassend onderkent de NSS 2015 de volgende drie belangrijkste strategische dreigingen: een catastrofale aanval op het Amerikaanse grondgebied of kritische infrastructuur; geweldsbedreigingen tegen Amerikaanse burgers in het buitenland en Amerikaanse bondgenoten; en een mondiale economische crisis of wijdverspreide economische neergang. Obama verkondigt verrekende doelstellingen. Zo streven de Verenigde Staten ingevolge het document ernaar de politieke, militaire en economische leider in de wereld te zijn.

De vraag is of gezien de verschuivende machtsverhoudingen in de wereld dit wel een reële doelstelling is. De woorden 'leiden' en 'leiderschap' komen in ieder geval meer dan honderd maal voor in de NSS 2015. De Amerikanen streven naar leiderschap door 'voorbeeld' (het bevorderen van kernwaarden zowel thuis als in het buitenland) met capabele partners. Voorbeelden van partners die NSS 2015 noemt, zijn de NAVO, Japan, Zuid-Korea, Australië, Israël en Jordanië. Maar de vraag rijst wie in de wankele wereldorde de Verenigde Staten in de toekomst zal blijven steunen.

Geen planningsdocument

'Strategisch geduld' is de belangrijkste leidraad in de NSS 2015. Dat wil zeggen dat NSS 2015 vooral de lange termijn benadrukt. Het document probeert een voorzichtige middenkoers te varen in een wereld zoals hij momenteel is en een wereld waar de Verenigde Staten naar streven. De meest gedetailleerde strategie die het document uitwerkt betreft het beleid richting Afrika. Deze strategie kent zowel een economische als een militaire component. Economisch willen de Verenigde Staten zoveel mogelijk profiteren van de groei ende handel met dit continent. Indien conflicten uitbreken willen de Verenigde Staten de operationele capaciteit van regionale organisaties als de Afrikaanse Unie (AU) versterken en het gezag verbreden van capabele landen die troepen leveren. Zoals verwacht werd kreeg de NSS gemengde commentaren. Een belangrijk doel van de NSS 2015 is echter zowel de belangrijkste zorgen van de president op veiligheidsgebied als een strategische visie naar het Congres te communiceren. Tevens beoogt het document de Amerikaanse positie en rol uit te leggen aan een breed binnenlands en internationaal publiek gehoor. Maar voormalig Minister van Defensie Bob Gates merkte echter nogal negatief over de NSS op in zijn memoires: "Persoonlijk herinner ik mij niet de President's National Security Strategy gelezen te hebben toen ik me voorbereidde Minister van Defensie te worden...

Ik voelde me nooit benadeeld door deze geschriften niet gelezen te hebben". De NSS is echter geen planningsdocument maar een middel om de bureaucratische verkokerde uitvoerende macht te dwingen tot een interne consensus over de buitenlandse en defensiepolitiek. Het document is in feite een mengeling van activiteiten waarbij de Amerikanen betrokken zijn en een lijst van wensen van talrijke aanvullende activiteiten die het wil ondernemen en de doelstellingen die deze ondersteunen, zonder de wijze van realisatie te noemen.

De superhegemonie van de Verenigde Staten behoort tot het verleden

Zoals gezegd is het verbazingwekkend dat noch Rusland, noch China, noch de Islamitische Staat veel aandacht krijgen in de NSS 2015. Het document maakt echter wel duidelijk dat klimaatverandering, mondiale armoede, zwakke en falende staten tot de belangrijkste veiligheid risico's behoren en niet alleen een lange termijn benadering vereisen, maar ook regelgeving in de internationale orde. De vraag die de NSS 2015 ook oproept is of de Verenigde Staten en Europa noodzakelijkerwijs eensgezind op de toekomstige uitdagingen zullen reageren en een op regelgeving gebaseerde internationale orde zullen bevorderen. Zo zijn Europa en Amerika het bijvoorbeeld niet altijd eens hoe om te gaan met crises als Oekraïne en het Midden-Oosten, of de gevolgen van de opkomst van China.

Tot slot

Ondanks de ambitieuze NSS 2015 betekenen de schuivende machtsverhoudingen richting Azië dat de Amerikaanse macht tanende is. Maar daarbij spelen ook twee subjectieve binnenlandse elementen een rol. Zo ontwikkelde de Amerikaanse politoloog Cline een formule die de gepercipieerde macht van een land meet. De formule constateerde dat een land met een potentieel grote bevolking, BNP en militair vermogen zoals de Verenigde Staten over een geringe macht in de wereldpolitiek zal beschikken wanneer het niet over een voor iedereen eenduidig strategisch beleid beschikt, dat tevens ondersteund wordt door de bevolking. En aan de laatste twee elementen ontbreekt het in de Verenigde Staten!